

rajica umire

moma dimić

Za dvadesetak dana epidemija gripa je prošla, vrata Ortopedske klinike u ulici Vojvode Milenka se otvoriše ponovo za posetioce i ja stadoh revnosno da obilazim Babija. Najpre dva puta nedeljno, po vajkadašnjem onom bolničkom rasporedu (četvrtak i nedelja), a potom i češće, mimo propisa. Ovim mojim toliko učestalim i napola prokrijumčarenim posetama kumovalo je to što je bolnica gotovo u samom gradskom centru, a i Babi me je neprestano zivkao da dodem. Lukavo je smišljao najčudnovatnije razloge ovih mojih obilazaka, preduzimajući svu silu svojih bajagi neodložnih poslova, zaodevajući svaki naš naredni susret u luckastu glumu i psihozu beznađežnog kraja, odnosno skore mu smrti. Na sve strane, i prijateljima i neprijateljima, razasijao je pisma i poruke, molbe i vapaje, ali niko se ovom neobičnom bolesniku svih tih dugih meseci nije odazivao ni posetom niti odgovorom. Samo sam se, dakle, ja trudio koliko sam mogao, makar i prividno, da ovaj suvišni »genije« ne skapa sam i u savršenom zaboravu.

Trudio sam se, kažem, simultanski i prividno, jer Babi je bio od smrti dalje nego li ikada ranije. Uskoro su me znali maltene svi bolesnici i bolničko osoblje s tog drugog sprata Ortopedske klinike. Babi je ispunjavao najlepší krevet sobe pet. Od polovine stopala pa sve do sredine njegove snažne i maljave butine, leva noga mu je bila u gipsanoj kori, malčice već zaprljanjoj i na jednom ili dva mesta izvrljanjoj. Beše to ujedno i jedini obučeni deo njegovog kabastog i zdepastog tela. I ako se u magacinu možda i našla neka šira pidžama, brzo ju je zbog zapare zbacio, pa se goli masiv njegovog davno nesučanog i salastog tela pomaljao iz prebačenog čaršava poput torza kakvog otromboljenog rimskog kolosa. Po konačno urednoj kosurini što mu je padala do pola leđa i bradi koja je pokrivala celo poprsje očito je da je tuda proterivao češalj, ne bez primerene mu doze samoljublja, i po desetinu puta dnevno. Nabubreo od dokonog izležavanja (njega epidemija nije ni takla), napokon ispanvanog i kao malčice sastruganog lica, posećao je, začudo, manje na Marksa (ili bilo kog drugog od svojih nedodirljivih uzora) no inače. U čošku, iskraj kreveta, uz sivo lakirani zid, nehajno naslonjene stajale su štake – ne žureći, verovatno, ni same bilo kud otud da se upute. . .

U sobi pet, kao uostalom i na celom tom spratu, ležali su mahom priprosti seljaci i još od prvog dana zbog te Babijeve neobično razrasle brade počele da ga oslovjavaju sa »pop«. Uzalud je on ovog ili onog promućurnijeg među njima upućivao i ubeđivao kako je tu bradu pustio iz žalosti samo nad svojom sopstvenom sudbinom, ali i zbog psihofizičke identifikacije s Marksom i njegovom ideologijom koja je osvojila polovinu zemaljske kugle, i da je proučavanjem baš ovog genijalnog mislioca, vizionara i revolucionara i postao toliko sličan, pljunuti on. Međutim, kad tog prostodušnog sveta ostade do kraja »pop«, jer su oni svaku svoju misao i asocijaciju tvrdokorno vezivali samo s tim prizemnim, i njima bliskim pojavama, a ne iz knjiga najnovijeg vremena i teorija što se iznose po diskusionim tribinama. Prihvatajući tek uslovno ovaj najnoviji nadimak, koji se uza sve ono negativno s čime se u istoriji davno još filozofski raskrstilo, zračio i uvažavanjem (jer se u selu pop još poštovalo, a primaju ga u kuću ponegde i u gradu, makar koliko da ga ismejavaju svi oni filmovi u kojima ih je statiranjem igrao), Babi se ipak ni za svoju glavu, ni jednog jedinog trenja nije odcirao svoje najuzvišene životne misije – stoprocentnog dvojništva s besmrtnim tvorcem »Kapitala« i »Nemačke ideologije«. Njegova sličnost s naučnim tvorcem komunizma post-

ojala je u nekim grubljim konturama i crtama i po meni, dakako, ali ne toliko da bi još na prvi pogled postala neizbežna i da ga čovek ne bi mogao zameniti s nekim drugim bradonjom. Štaviše, prevladavala je kod Babija ponajpre, čini mi se, upravo ta manija sličnosti, surugata, onaj toliko grozničavi trud izuzetih, nedužnih i jurodivih da se dokopaju kakve-takve opštepriznate uloge, da i na njega, poput lepe bolesti, prede milost i velika slava cenjenog autoriteta i zaštiti ga za sva vremena. I kad vam se takav neko predstavi neposredno i svečano rečima koje računaju i te kako na efekat («Ja sam Marks» ili »Ja sam Hristos«, svedjedno), ne odstupajući od toga godinama i ni po koju cenu, ta simulacija i imitacija počinje nekako sama da živi svojim odvojenim, lucprdim i sad već ne toliko izuzetnim koliko izuzetnim životom.

Znajući sve to, dolazio sam u bolnicu možda ipak nešto da pomognem, da se nađem pri ruci ovom tvrdoglavom šaškastom dvojniku. A i vuklo me je oduvek nešto da zalazim u bolnice, u bele one sobe pune neizvesnosti i tajne, da vrludam tihim, vonjavim bolničkim hodnicima i parkovima. Iz tih hermetički zatvorenih bočica, niklovanih instrumentata i zdela, špriceva, belih metalnih kreveta, čak s nemih lista, grafikona, fluorografskih snimaka i golih onih zidova osećao sam kako svakog božjeg sekunda nadolazi zdravlje, buja snaga, smeši se spasenje – da se svakog santimetra belinom i čistocom čuvane površi vaskrsava život (slično osećanje odbrane pred nemoći obuzme čoveka još samo u biblioteci). A pod propranim, tankim pidžamama su tela ljudska u borbi, prosvetljena ovom borbom, lišena svih nepotrebnih i opasnih svakodnevnih pratilaca: primiču im se tek ti nasušni sastojci materije, supstrati lekova, uredno i dezinfekovano, izvan zbrke i svakolikog haosa kojim smo ovamo napolju mi opkoljeni. Po tim, za svakog drugog monotonim, parkovima i bolnicama sabirali su se glasovi mojih misli i knjiga. Vazda u stanju što se zove kritično, bolesnici uplašeni očiju već poslednjim dahom i voljom hitali su u goli telesni produžetak, priklanjajući se makar još takvom izblavljenju. I najpovršniji posetilac bolnica i znalac bolesnika umešan je u ovaj od svega mučniji napor »povratka u život« – napor i htenje da se sve te suve, obešene kože i snizane ostaci koliko-toliko usprave i ispune pređašnjom čvrstinom i sjajem. Pri tom posetilac nije samo puki posmatrač i saučesnik (onaj koji donosi pomorandže, sladoled, cigarete, novine i sl.), nego, bez sumnje, i nenaknadivi primer onog koji već poseduje sve to čega je izlečenje cilj, oličeni misterij lišen nevolja i opasnosti tela, neko čiji se lanac godina ni izbliza još ne kida pred krajnjim onim zjapom, beskrajnom šupljinom čije kratko, odošćeno ime (smrt) nije umekšano ma i jednim jedinim samoglasnikom.

Naskoro, verao sam se poput senke, lopovski, krišom, svakodnevno vijugajući stepeništem bolničkim, trudeći se da što manje padam u oči dežurnom bolničkom osoblju – a na radost bolesnika kojima su te moje »prekrsajne« posete godile i pružale varljivu nadu kako za njih (ili barem jednoga od njih), eto, radi neka vanredna, tajna sila. Već ranije tako sam kao samozvani gost provodio mnoga leta, pa i zime, po manastirskim konacima i pod islikanim kubetima, bivajući često istrajniji i čudljiviji vernik od samih tih kaluđera i iskušnika. Predstavljao sam prosto putnika, možda obećanje, pustu nadu, šta li, da će se i oni maknuti jednom izvan svojih kobnih međa i krenuti u manje poguban, izvesniji i zdraviji svet.

Zacelo je i sam Babi, sa svoje strane, podgrevaov ovaj moj poetski doživljaj bolnice. Na umašćenom jednom komadu papira, na njegovoj nahtkasni što je tako štedro, jazavičarski, skupljala svakovrsno voće, kesice, paklice ratluke i cigareta, kao i denjkove žute štampe, našao sam i filozofsko-istorijsku poemu posvećenu orlu. Najnovije njegovo stihotvorjenje počinjalo je ovako: »Leti orao u visini sa svim svojim organima«. Poema, ispisana u duhu izandalog epskog, narodnog deseterca, uz to gnjavatorski preduga, sadržala je, srećom, i ova dva razgaljujuće čaknuta stiha, koji su na svoj pomeni način dostojno tukli bitku sa samom umetnošću pevanja, ali još više s neumoljivim plaštom svekolikog zaborava. Provkla se u ovu poeziju nagvaždanja i učvorila se u njeno brbljivo tkivo i jedna detinjasta sličica koje hiljadama godina ranije nijedan pesnik nije mogao da se doseti, a kamoli da je prizove. Uostalom, ništa nije ni novo, ni »bezobrazno«, ni pomeno, a niti šokirajuće, dok se ne pokaže! A možda je siroti bolesnik Babi hteo ovim da oglasi kako se smrti (a ne samo žudnji) podjednako otkriva i podleže svaki, pa i onaj najmanji i najskriveniji organ našeg tela. Ona meko, gnjilo prožima, za-

tim stvrdnjuje, pa i nemilosrdno razara, deleći, što se kaže, »ko tetka kolače«, zemlji, crvima, bilju, vinskiim vazdušnim okeanima – cela naša tela, svaki gramčič ali svaku, i najmanju, njihovu trunčicu, pa i mehur pljuvačke izmed' dva zuba i ljubičasti odsjaj dana povrh tanušnog ovala tog mehura, pege doba rastrčale po ljuspastim rukama, sav prah, zanesenost onu kojom su bića naša posuta.

Babi je ležao pod prozorom u kojem je bilo barem pet-šest sati dnevno zlaćanog i zubatog sunca, s gorkim osećanjem više neuspeloga, suvišnog, nego li fizički skršenog čoveka. Ubacivši posle onolikih muka makar tu svoju kukavnu nogu u nekakav oslonac (gips), trošio je prve dane i nedelje ove kakve-takve bezbednosti, pričuvavajući barem, eto, delić svog tela od besciljnog habanja, ali ipak prave neizbežnim utiskom kako sve to nije ni izbliza ravno onom mladom, belom sunu, koji je uz knjige klasika nove nauke o društvu i najlepše stranice socrealističke beletristike, odsanjao pre punih, muklih trideset godina u Risnu, uza samu lekovitu obalu morskou. Uz sve to, onda je u pitanju bio ništa manje nego onaj glavni oslonac ljudskog tela – kičma! Sklonjen ovde privremeno (na žalost, samo privremeno!) van domašaja zadimljenih kafančina, smrda i pomija ekspres restorana, muvanja po kojekakvim klubovima i jazbinama, uobražena cirkuske šminke povremenih festivala i društva vajno uspehli umetnika, akademika i političara, žudeo je svom snagom da barem ovde i na miru vidi tačno na čemu je, uz eventualni povratak vere u nekakav pravac i smisao. Napokon, računao je, bolnica i postoji zbog nekog ozdravljenja, i mada je u njoj uvek više žalosnih i crnih nego li veselih i belih (i pokraj sve one bele boje koja se na nj trušio) trenutaka, ljudi ustaju i odlaze, vidi se, makar i zavarano da su prizdravili. No, iza ovih krepkih naleta misli, tupo oćanje ponovo i nemilosrdno ga je obuzimalo. I suviše je bio svestan granica, svih tih postojeh međa koje su ga svom silom celog njegovog veka bezobzirno i surovo odgurkivale, da ni naposletku pao strovaljen i u ovaj bedni bezdan bolničkog milosrđa. Trag o sebi, što je najgore, neće smoci da ostavi baš nikakav; istorija, svi listovi njeni, od vrha do dna, ispisani su tuđom rukom. Ne postoji u njoj ni kao obična senka. Bista za nadgrobni spomenik ostala je samo u skici, iako je zbog stihova namenjenih svome spomeniku proveo nekoliko najmučnijih godina »pod merama bezbednosti«. Odišta, sve pobleškuje unaokolo pustom prazninom, poput belog filmskog platna što će uskoro uzavreti brzim slikama svakovrsnih užasa i podsmešljivih cerekanja. Ovo sve oseti naročito kad god se susretne s kakvim ođštampanim slovom, makar to bilo i na najlošijoj hartiji onih najjeftinijih ilustriranih listova što mu sada jedino i dolaze do ruku, tek koliko zarad neke zanimacije. Ipak, nekakvom vedrinom ga mame i ispunjuju svi ti horoskop, upitnici, ankete, ukrštenice i, dakako, sve te gole, sasvim gole i jedre devojčure. Žene, pa makar i na toj prdimiši hartiji, bivale su telesnije i putenije nego li kad je zurio u njih raščepijene (opet slike) po terazijskim kioscima, ili kroz malčice zapareno staklo nekog boljeg, luksuznog restorana. Pod njegovim skršenim, sapetim, skrućenim, ali konačno jednom i odmernim telom, prostirala se belina čaršava, uredno menjane posteljine, nabrekle i oble poput stubolikih udova tih moćnih, osunčanih žena, koje će, uostalom, malo ko i imati u životu. Do sada je uglavnom on morao da baza od praga do praga, da se znoji i trti prilazeći ljudima učenicim i vukući ih za rukav, a sad, evo, tročlana lekarska vizita je dolazila tu i zbog njega, poneko milo lice sestrice kao što je ona Milica ili servirke. . . Znao je da oni svojim prisustvom određuju to svoj posao, da je sve to formalno i privremeno (jer moraju nečim da se bave), ali ukazivana mu je time opet nekakva pažnja, vodena je briga, bio je u nečijim rukama. . . Uživao je naposletku za njega novu i tolikim ljudima mrsku monotoniju svakdonevlja. I kad već nije imao prilike da odsedi do kraja u školskoj klupi, odsluži vojisku, »probije« se u društvu, pa eventualno nađe i mestašće u nekoj od tih cenjenih ustanova (najradije na Univerzitetu, nekoj umetničkoj branši ili barem u kakvoj opštinskoj kancelariji), rešio je da makar ovaj mukotrpan stečeni bolesnički status i bolnički vek svoj odradi ne samo pokorno i počudno, nego da se ogledne i dokaže na najvišem naučnom – medicinskom, filozofskom, pravnom polju. . . Dobavio sam mu knjigu »Izmeniti smrt«, iz koje je nadušak pročitao desetak stranica (i tu stao), vraćajući se bezbroj puta (i podvlačeći ih debelo olovkom) na udarne argumente koji su se, naravno, poklapali sa njegovim, ili koje je pak mogao kao svoje da plasira u zgodnoj prilici. I otpočela su ona njegova čuvena već proteri-

vajna s najčešće rasejanim lekarima, ponajpre o njegovih trinaest bolesti, od kojih mu je prelom noge, videlo se, bio i najmanja briga. Na počasnom mestu njegovih bolesti, zapravo uobraženja, bio je taj strašni rak kojeg je još Hipokrat u petom veku najbolje opisao, a do danas se razvio već u tri hiljade različitih vrsta. Jedna od tih vrsta, a on je slutio tačno koja, danonočno mu je radila o glavi i privodila njegov neizvijen život koncu, neumitnom kraju. »Smatrao bih sebe ludakom«, vikao je za lekarima koji su nestrpljivo, uz smešak, odlazili, nemajući vremena za ovakva zaludna nadmudrivanja, »kad bih se pomirio s tim što je jače od života i stro-poštava tolike ljude gotovo nečujno u grob, zauvek. »Prilježno je pomaljšao iz svoje lične dokumentacije nekakve stare, iskrzane i izbledele snimke pluća i skeleta. Takođe, pisao je na desetinu stranica svoju istorijsko-filozofsku molbu upravniku klinike pod čijim je krovom bio, da ga prebace što hitnije u onu pravu, onkološku kliniku, kod Brzakovića i Budisavljevića, lekara oko kojih je toliko godina ranije neumorno obigravao. Smilovaće se barem sada, računao je, kada ga vide ova polomljenog. Ili, da mu ovde donese preko potrebne, najskuplje lekove, kao što su »interferon«, »Cl Parvum«, »onkovin«. . . »Dajte života«, vapije je glumeći izbezumljenost ili snuđenost. Ova magična reč »interferon« tih dana bila mu je češće na usnama negoli njegovi učitelji Marks ili Če Gvarar. Ovaj, u to vreme razvikani i odveć skupi, najnoviji izum savremene medicine u borbi protiv raka, prosto mu nije davao mira, izazivao ga je i mamio barem da ga proba, okuša jedan jedini put na sebi – opet kao jedno veličanstveno priznanje, to jest dužnu pažnju same medicine ukazanu lično njemu i njegovom ionako nemogućem spasenju. I čim bi se neljubazna vrata jednog lekara zatvorila pred njegovim nosom, hrlilo je neumorno na druga, ista takva ili slična, da bi napokon svoju povrednost, neshvaćenost i gnev kalio na pragovima raznoraznih advokata, novinara i sudija, preteći strašnom osvetom svojim očiglednim uništiteljima i da će, zašto da ne, o ovom nevidenom zločinu obavestiti Međunarodni sud u Hagu, pa čak i same Ujedinjene nacije. I tako su se ukazivali, tu iz bolnice, sve noviji i nestvarniji putevi njegove slobode, tim više što je bio sputaniji i prepušteniji sebi.

Nije imalo mnogo tih koji bi podelili s Babijem ovu njegovu novostečenu slobodu i priskočili veselino u pomoć. Dao je da se o njegovom slučaju dva ili tri puta izvesti i uvaženi profesor prava i akademik, L., i ovaj je, gonjen ko zna kakvim povodima ili simpatijama, jednog dana odista i navratio. doduše vrlo kratko, tu u bolnicu. Mada sedokosi profesor, prilično ugnjavljenog lica, nije preduzeo nikakvo očekivano gonjenje ni njegovog »motorizovanog ubice«, a kamoli bezdušne mafije u belom, odonosno lekara, sama ova poseta za Babijev ego bila je nenaknadiva nekoliko nedeljna hrana. »Ne preduzimaj sada ništa, gledaj najpre da ustaneš na noge«, mrljavio je akademik. »Ovo je naš poslednji susret, znaj«, galamio je Babi, trepćući svojim krupnim volovskim okom, merkajući pri tom potajice hoće li se profesor uplesti u zamke njegovih priča, poverovati i zauzeti »gde treba«. »To s nogom je pičkin dim! Ona glavna bolest razdire me na sate, na minute. . . Šta je to s vama, ljudi, niko od vas neće da mi poveruje da bolujem od raka. A kladim se da i svaki drugi trune od njega, al' niko neće da nam kaže. Možda se plaše da ne dignemo revoluciju, da ne porazbijamo sve ovo. . . Noću čujem, samo iznose leševe, krišom, sanitetskim kolima. Poznajem ja te šumove. Video sam ljude iseckane na tanjiru. To čine sve majstorski tajno, da se ne bi stvarala panika. Znam im metode. Sinoć su opet jednog odneli. A etika nalaže da se do zadnjeg dana čovek održava u životu. . .« Profesor akademik je ova nagvaždanja na granici halucinacija slušao u raznim prilikama ko zna koliko puta. Nervozno je stiskao ručku tašne, pune važnih spisa, jedva čekajući da se izgubi. Klimkao je neubedljivo svojom prosečnom, »ništanaročito« glavom. U jednom trenutku pokuša naivno da se reši tog Babijevog trabunjanja, pod izgovorom da ga tu ne sme zateći lekarska vizita, kad bolnički pitomac grmnu: »Pa zato sam te i zvao, zajednički da ratujemo protiv njih, da razbijemo sasvim te uobraženjake. . . Oni hoće da ubiju sva osećanja u meni, da seku kosti kao što kamenorezac seče kamen. . .« Tu Babi za časak izgubi nit onoga što je imao da kaže, ali se brzo pribra, pa molbeno i s lukavom poverljivošću došapnu svom posetiocu: »Ako, profesore, ostane samo na ovome, ja ću izvršiti samoubistvo. . .«

Babi mi je u nekoliko mahova, ponešto uvek dodajući i ništa ne izostavljajući, sav pun važnosti i poleta, prepričavao ovaj svoj, u krajnjoj liniji, učenji-

vački razgovor. Jer, što su ga lekari više prozirali i bagatelisali, on je bio spremniji da ih »kinji«, pa makar i po cenu sopstvenog života. Babijev dolazak u bolnicu, u početku, shvatili smo (barem ja) kao konačno prispeće u neku luku, u kanda beskrajni mir vremena, odakle nas niko nije mogao više izg-nati, niti smo pak kuda imali da podemo (zbog te njegove blagoslovene noge u gipsu), spremni najzad da se bacimo na pisanje našeg romana. Ali preplavljeni ovim neočekivanim svakodnevnim travicama, obuzeti ratom s lekarima, čemu se Babi pre-pustio svim žarom i povremenim naglim, eruptivnim »buđenjem negativnih emocija« kod njega, na pisanje morali smo privremeno da zaboravimo, dok sam se ja postepeno pretvarao u glavnu i najpouz-daniju vezu sa spoljašnjim svetom, poštar i snabde-vač, andeo tešitelj. U Babijevoj borbi na život i smrt najvažnije poprište je bila ta bolnica, stvarni svet u kojem se našao, a ne tamo neka i inače odložljiva, (ne)moguća, bledunjava pisana reč. . .

Zbog učestalog, krajnje neučtivog, pa i vulgar-nog dobacivanja mladim sestrama i servirkama, praćenim tobož nehotičnim ili baš namernim razgolić-anjem svoje zaludne mesine, naš bradati bezbož-nik sa štakama premešten je iz kreveta koji je gle-daao pravce na hodnik u krajnji ćošak, do ormara i lavaboa, u kojem bi se tih vrelih avgustovskih dana počešće našlo i kakvo šugavo lubenče. Inače, bo-lesnici u toj sobi, a i na klinici, nisu se dugo zadržavali – svakako ne po nekoliko meseci, koliko je onda Babi sastavio. Čitava jedna armija invalida i bogalja prošla je kroz te krevete: bilo je tu čak i ble-dunjavih dečaka, Roma, nekih Palestinaca, ali naj-više stišanih, dosadnih čičekanja što su podjastu-čeni zevali i samo žmirkali u nemoći. Posle Babija, s najdužim stažom bio je neki postariji domaćin iz istočne Srbije, čovek sede kose i s urednim gustim brčićima, slomljenih kostiju na nekoliko mesta. On i njegovi gipsani oklopi zapremali su sad upravo Babi-jev krevet. Četvrtkom i nedeljom tu se nije moglo prići od silne rodbine sa zavežljajima punim ponuda. U vreme mojih »vanrednih« poseta povazan sam ga zaticao u jednom te istom položaju, zgrče-nog i gotovo prikleštenog tela pod onim gipsanim naslagama, nervoznih, ucačljenih očiju. I na pitanje »kako vam je?«, odgovarao je istim bespomoćnim glasom: »Sad sam ti, dete, sapet ko onaj vo ubi-čav!« Za njim po dužini staža bio je opet jedan mršuljavi, vremešni duganja, neki Raja iz Rudovca. Očigledno postareo pre vremena, s još dva-tri krupna i žuta zuba u vilicama. Palio je cigaru za cigarom. Pošto pre dvadesetak godina ostade udovac, a sinovi se raspršaste kud koji, sve bežeći od zemlje i motike, živeo je, sve do ovog sloma, u najvećoj samštini. Njega baš niko nikada nije posećivao, sve do onih poslednjih dana, kad se već bližio očigledni kraj. Onda na kliniku uvratio, i to samo jednom, najm-lad mu sin, glavati grmalj, krupnog glasa. Kao šofer teških kamiona, poznavao je sve motele i mehane duž auto-puteva. S ocem izmeni par koliko-toliko brižnih rečenica: do kraja posete razmetao se pre-damnom i Babijem imenima svojih »pajtaša«, pes-nika, s kojima je neko vreme danonočno pijančio po »Kolarcu« i »Prešernovoj kleti«, učeći i recitujući pri tom slučajne pregršti njihovih stihova.

Babi i taj prostodušni samac Raja (ili Rajica, kako su ga ponekad zvali) još ranije su se bili dogo-ovorili i utvrdili – čim prizdrave i otpuste ih iz bol-nice, krenućemo sva trojica (dakle i ja s njima) pravo u tamo onu i sad praznu kuću u Rudincima. On će imati društva u izobilju, a mi ćemo prileći na naša »epohalna« pisanija! U tok čamotinji i bolničkoj dokolici, bezubi mršavko, s iskrom ko zna kojih fiks ideja u oku, obećavao je Babiju bogznakakvo gosto-ljublje, čak i da će nas hraniti, a možda je sve to činio da bi pred ostalim cimerima ostavio utisak svoje nesebičnosti i velikodušnosti, da bi, eto, barem po tome bio zanimljiv i izuzetan, konačno nekome od pomoći i koristi. Od posete do posete mogao sam da pratim kako to ludilo puke dobrodušnosti i samo-požrtvovanja zagrcniju sve više njegov ionako iski-dani i neizrađeni govor, štedro titrajući izmed' ko-stiju i sparušene kože lica, nastanjujući usahle, mas-linaste oči. Sve će dati, krčao je kao pokvareni ra-dio, a ako ustreba, prodaće imanje i kuću – samo da mu mi tamo dodemo. »Ostanite, ljudi, dok vas je volja«, cedio je svojim iznemoglim glasićem, dok mu je krupna jabačica sporo vozila po dugačkoj, naboranoj i već crnoj (strašnom boleštinom spalje-noj) šiji. Zavrzutrat nije tražio ništa, ni da jednom, kad uzmogno, nadoknadimo njegovoj sirotinji troškove, niti da mu posvetimo koju stranicu dela, pa čak ni onu glupnu posvetu. Jednostavno, činio je sve to ranohrišćanski, možda već šenulog mozga, bez ikakvog računa i lične dobiti – jedino, valjda, da u svom budžaku ne skonča bespomoćno sam,

star, nikakav. Na mahove, Babi i ja zbilja smo i po-mišljali na mogućnost da se otisnemo do tih davno-ljih Rudinaca (ko zna do kakvih viđenja i novih ideja ćemo tamo doći), nedelju-dve, ali nikako. kako je to verovatno Rajica zamišljao, za stalno – jer, ose-ćali smo da nam za toliko Rajica i njegovo prisustvo ni u čemu ne bi smetali. Naprotiv! Onako smrušen i opustošen, do kraja valjda već poništen, ne bi, kao toliki, čak ni zanovetao i skretao nas s naših pusto-pašnih priča i filozofija. Eto, godi, ponekad, kad od nekog živog stvora nemaš ama ništa baš da ču-ješ. . .

»On veruje da leži ovde što se ugruva, što je pao s tavara«, poverio mi je Babi već u prvom raz-govoru koji povedosmo o njegovom najbližem sob-nom susedu. »Jadnik i ne zna da ga je rak već sveg uzeo pod svoje i da mu je nastupila krajnja faza – metastaza!« Bio sam, naravno, već oguglao na slične Babijeve nalaze, na onu njegovu sve prisut-niju kancerofobičarsku »moć« da u svakom živom stvorenju, bilo da je to čovek, životinja ili biljka, pre-pozna opaku, najposniju bolest na svetu. Siguran sam da ni Babi nije verovao da će se s njegovim susedom tu desiti baš ono najstrašnije. Inače bi nešto već preduzeo. . .

Štižući tog jutra u bolnicu (moglo je da bude tek nešto iza deset) još na stepeništu predosećao sam tu čudnosu napetu i mirnu strunu vazduha gore u sobi broj pet na drugom spratu. Tranzistor nije svirao, novine nisu šuštale, koraci se nisu čuli, a ni Babijeva retorika nije odzvanjala. Da nije unutra već samrtnik? Odmah se videlo. Raja je ležao opru-ženo i ukočeno, u polusvesti. Samo dugačke, mršave noge su mu se povremeno, mehanički trzale. Posle mi je Babi rekao da su mu tog jutra dali poslednju injekciju morfijuma. U ptičje otvor-ena usta zaranjalo mu je široko i providno gumeno crevo za kiseonik. U prolazu između drugog i tre-ćeg kreveta stajala je mlada sestra Milica, krajnje prestrašena; no i pokraj ustreptalosti i izobličnosti njenog ljupkog lica, mala, tvrda brdašca ponad i poviše struka dolazila su i te kako do izražaja. Izbe-zumljeno to lišće prosto se na mahove kidalo i go-tovo obeznanjivalo dok je majušnim, mesnatim i rumenim svojim šačicama kosimice šljepkala boles-nika po upalim, izbradanim obrazima, ponavljajući toliko puta preklinjućim, zapomažućim i već nas-kroz pocepanim glasićem: »Rajice, povrti se!« Ra-jice, povrti se!« Između tih lakih udarčića koji su trebali da dovedu svesti bolesnika, ili barem da ovaj otvori oči, devojka je su nezvereno osvrtna tupo i bespomoćno zureći, dok joj se gusta crna kosa odvajala sa manjim pramenovima sa sredine i rasi-pala preko oznojenog čela i ubledelog lica s nagla-šenim podočnjacima. Ostali bolesnici što su sapeti gipsanim lulama i oklopima i njima prignuti uz kre-vete prisustvovali tog agoniji od ranog jutra, ako ne i cele prethodne noći, nemo su kolačili, zacrvenjene, mehurate oči u stranu, k belini zida, obrušenoj svetlosti u prozorima, dalekim zelenim senkama napolju, šupljini jedinih nraga koja su vodila u hod-nik: odasvud je dolazio poziv i odaziv kraja, smrti. Prvi do vrata i najbliži do samrtnika, Babi se izvijao u krevetu što je više mogao, paljajući razdraženo ogromnim, bačvastim truplom ponad uspolja mokre gužve jastuka i čaršava, kao da bi splekivanje s njima, samo časak primirenja, i njega povuklo straš-nim ambisom. Lice isplakano od pređugog takvog suočenja, kao nikad dotle preosetljivo lice Babijevo drhturilo je i batrgalo se za mojom blizinom, lako, meko od molećivosti: »Vodi me odavde nekud, spa-savaj me!« Reći je jedva odvajao, baš kao da bi svaki-m novim uzdahom i u nj usela sad već sasvim iz-vesna susedova smrt.

A tada Raja se ponovo iznenada uskoprcra, po-diže lučno u ropcu i zakrklja tamo u svom krevetu, i dogodi se nešto možda strašnije i od same smrti. Pri okretanju na bok, lako ćebe podšiveno čarša-vom zarozavalo se naviše, otkrivajući gotovo sas-vim donji deo njegovih mršavih, kodžuravih leđa. Ispuhana, sva mlitava koža njegove mršave straž-njice, s brazdom po sredini, beše umrljana žutilom spečenog izmeta.

Ništa pri tom više nisam mogao da mislim; ni o njemu, samrtniku, ni o bolnici, ni sestri prestraše-noj, ni o svim tim u gipsu skutrenim bogaljima i našim knjigama iskupljenja. Nagoh k vratima, možda i opomenut od nekog lekara upravo prispelog iz hod-nika. Morao sam direktno, na stepeništu, dok mi je noga padala kao po dikama sve dublje, ipak da se nasmešim poslednjom onom nevericom i kuraži, makar tim kratkim i neprimetnim smeškomo kad do-čuh ono Babijevo, zapredu me odveć glasno i ver-ovatno samo meni upućeno: »Takav će biti i moj kraj.«